

HYPERION

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

Director : C. ARGINTARU

COLABOREAZĂ:

C. Argintaru, José Frncés, Sandu Arianu, Ion Th. Ilea, Zaharia Bârsan, Herman Klee, Marcel Veltter, Marcel Olinescu, Gh. Tudor, Emil Zegreanu, Mihail Pinteă, V. Reu și Alex. Munteanu.
Teatru, Operă, Cărți, Reviste și Știri

ANUL II — Nr. 2 DIN FEBRUARIE 1933 — CLUJ

LIBRĂRIA EDITOARE

SOCEC & CO. S. A.

București, Calea Victoriei 13

Bogat asortiment de cărți literare, pedagogice, de Drept și biblioteci de popularizare.

CETIȚI BIBLIOTECA PENTRU TOȚI — Publicație enciclopedică românească. — Aproape 1300 numere apărute. — Un număr 7 lei

Scriitorul I. A. Basarabescu a fost decurând sărbătorit cu prilejul împlinirii a 60 de ani. Cetitorii și toți admiratorii marelui prozator îl pot sărbători cetind

UN OM ÎN TOATĂ FIREA

volum care a apărut în marea editură „Socec“, cuprinzând cele mai caracteristice și atrăgătoare pagini. — Prețul 30 lei.

A apărut în editura Socec, puternicul și atrăgătorul roman

ÎN CETATEA IDEALULUI

de Dem. Theodorescu

Prețul 30 lei

STENDHAL are și la noi mulți admiratori. ROȘU ȘI NEGRU, celebrul roman al acestui genial scriitor, din „Biblioteca pentru toți“, a apărut până acum în mai multe edițiuni. Decurând a fost tradus și tipărit de casa editoare „Socec“, romanul atât de cunoscut, SUBT CERUL PARMEI, în două volume. — Costul lor 80 lei.

A apărut în marea editură SOCEC renumitul roman

GRAND HOTEL

de Vicki Baum Tr. de Felix Aderca

De vânzare la toate librăriile.

Prețul 60 lei

A apărut LEGEA CONTRACTELOR DE MUNCĂ de avocatul Jacques Moscovici cu o prefață de C. Xenii, fost ministru. Un volum de 256 pagini, frumos tipărit, în cunoscuta editură Socec, cu prețul de 120 lei.

IN LARGUL SENINULUI DE DIMINEȚI

Veniți la marginea durerii
 Să schimbăm cursul suferinții
 Și cât mai sîntem în toiul puterii
 Să căutăm leacul răului ființii.
 Să mergem în largul seninului de dimineți,
 Să sorbim în noi cupele altor vieți,
 Și soarele unei noi credinți
 Să ne cuprindă 'n vâlvătăi, —
 Și pornind pe alte căi
 Să prindem zările în noi
 Și răcoarea din cărare
 Prelungită după ploii.

Veniți și voi, femei, ce 'ntr'una
 Purtați oftările pe buze,
 Și-aveți păcate în priviri
 Și puneți patimă 'n iubiri;
 Vă mlădie trupul dorinți,
 Și-aveți lacrimi ferbinti
 Dar nu mai aveți căinți.

Veniți cu toți 'n acest ceas
 In care uiți ce-ai pățimit;
 Ce-a fost eri am răstignit
 Și-un alt eu va fi în noi,
 Ne-om crede o clipă semizei,
 Vom fi tineri ca și ei,
 Și la fiecare pas
 Toți vom spune într'un glas:
 — Iubirea este un altar
 In fața căruia să cazi, —
 Și s'o trăim așa ca azi,
 S'o preamărim în rugi și cânt
 Că-i bunul singur pe pământ.

C. ARGINTARU

MARII SCRITORI CONTIMPORANI SPANIOLI: JOSÉ FRANCÉS

COROANA DE SPINI

Prietenul nostru, doctorul, care ne invitase, pe Fernando Requena și pe mine, să luăm masa la el, se ridică primul.

— Vom lua cafeaua în biroul meu. Consultările le încep abia la patru.

El urmarăm. În birou, pe măsuțe pitice, ne așteptau deja păhăruțele și buteliile cu licheur. Deodată prietenul nostru se opri în fața unui obiect care mă surprinsese și pe mine prin disonanța cu armonioasa și sobra eleganță a salonului, în care durerea omenească tremura de speranțe și de neliniște, în toate după-amiezile.

— Ah! Mi l-au și adus dela gară — exclamă doctorul.

Și arătându-ne cutia lungă și îngustă cari mai păstra încă sfoara legată cruciș și sigilată cu ceară roșie, adause:

— Este legatul unui mort, — un client straniu.

— Și ce conține?

— Am să vă spun imediat... Câte bucăți doriți? Dar tu?... Bun. Serviți din licheurul, care vă place.

Ne servi cafeaua și ne oferi țigări fără să scoată o vorbă. Și tot fără să scoată o vorbă băurăm și fumarăm o bucată de vreme privindu-l pe subț gene. Devnise serios, cu sprinceană încrunțată, puțin cam palid.

— Și ce este acest legat? — se încumetă să întrebe din nou Requena.

— Am să vă spun... Este că... adevărul este că... mă tem să vă povestesc istoria lui.

— Pentruce?

— Nu știu. În orice caz ași vrea s'o ascultați cu interesul curat al spiritelor simple. N'am povestit-o niciodată nimănui de frica de a nu fi luat în răs de neîncredători.

Fernando Requena zâmbi:

— E așa de neverosimilă?

— Pare; și totuși este foarte adevărată. Dacă îmi promiteți să nu mă întrerupeți până la urmă...

— Sigur.

— Promitem — accentuai eu.

— Să vedeți. Intr'o zi, sunt patru sau cinci ani de atunci, veni la mine un domn să-i dau o consultație. Era un om înalt, gras, cu acea falșă aparență de sănătate ofensivă care nu înșeală totuși pe un medic când se vede în fața temperamentelor sanguine, senzuale, prieteni ai meselor copioase, ai femeilor și ai vinului. Avea pe frunte câteva pete roze, de o culoare foarte vie, cărora le atribuii — în timp ce el îmi explica apariția lor și strania durere ce-i cauzau — o origină echivocă. Ii prescrisei un depurativ, o pomadă; îl sfătuii să țină dietă și față de afirmațiunile lui c'ar fi posibile antecedente hereditare sau recepționate, prescrisei și o analiză a sângelui.

Reveni în curând. Rezultatul pe care-l sperasem eu, judecând cazul de ușor și obișnuit, era absolut nul. Petele căpătaseră caracterul unor plăgi cari supurau. Subt podoabele inflamante ale acelei coroane de durere, ochii bolnavului aveau privirea plină de groază, implorantă, a animalelor urmărite de un pericol ale cărui proporții nu le cunosc. Dealtfel, nici omul nu mai făcea impresia burghezului fericit și bine hrănit căruia îi surâde viața. Fără să-mi spună vre-o vorbă îmi arătă cu mâna spre frunte. Il examinai îndelung și îl interogai din nou, deși analiza sângelui fusese absolut negativă bănuelilor mele. Era vorba de un om sănătos, fără istorie clinică anterioară, născut din părinți complect sănătoși. Nici la el, nici la părinții săi, organismul nu fusese minat de nici o boală specială. Și totuși, acele fistule prezentau un caracter grozav al cărui diagnostic nu îndrăznii să-l formulez precis.

Intrebuițai iarăși minciunile umanitare și convenționale ale rețetei cari nouă medicilor ne dau o melancolică senzație de remușcare și de impotență științifică. Il supusei unor probe de a căror inutiliteram convins de mai înainte. Și fixai un termen mai scurt pentru consultația viitoare.

Vă mărturisesc sincer că nu găseam o cauză acelei ulceratii a frunții care trebuia să-i fi produs dureri teribile și care rezista la tot ce pacientul — docil și tot mai speriat și lipsit de speranțe — se supunea în virtutea indicațiunilor mele.

La două luni după prima vizită nu mai putea veni aici. Mă chemă acasă la el. Trecuseră trei săptămâni de când nu-l mai văzusem. Înainte de a intra în camera lui încercai să iau relații dela personalul de serviciu. O femeie, care după înfățișare părea a fi menajera casei, îmi vorbi speriată de progresele bolii. Fruntea era tot o plagă purulentă și insuportabilă simțului olfactic.

— Când îl veți vedea aveți să vă speriați și dumneavoastră, domnule doctor. S'a schimbat mult... E alt om — zicea femeia.

— Nu are familie?

— N'are pe nimeni. E singur pe lume... și atât de tânăr! A împlinit zilele acestea treizeci și trei de ani...

Intrai în camera bolnavului. Pe divan văzui un cap de om slăbit, palid, cu barba crescută și cu buzele contractate de durere. Subt legătura albă a bandajului ce-i acoperea fruntea, ochii lui căutară pe ai mei cu o aviditate atât de disperată încât păreau un strigăt. Nu avusei curajul să-i suport și-mi lăsai pleoapele în jos când mă apropiai de el strângându-i mâna.

Urmă din nou povestea torturilor inutile a medicației ineficace, apoi a examinării acelei cărni nefericite care putrezea peste gândurile îspăimântate, baricadate înapoi frontalului.

— Ce zici, doctore — mă imploră la urmă, căutându-mi privirea pe care eu o îndepărtam laș și poate pentru prima oară în viața mea, copleșit de o teroare superstițioasă.

— Il vedeți, domnule doctor? A rămas numai oase — murmură vocea menajerei. Așa, cu barba asta, parc'ar fi un Christ!

Bolnavul se ridică brusc, își agită brațele ca pentru a alunga ceva invizibil nouă. Apoi căzu cu spatele pe pat acoperindu-și fața cu mâinile.

Alergai la ei, ajutându-l.

— Curaj, curaj. Ce este? Ce s'a întâmplat?

Ii lăsai mâinile în jos. Ochii îi sclipeau de lacrimi iar pe față avea o expresie de durere insuportabilă. Gura îi tremura convulsivă.

— Oh, doctore! Lasă, lasă... mi se pare că știu acum de unde îmi vine nenorocirea. Lasă, lasă... dumneata Natalia, fii bună și ieși puțin din dormitor. Vreau să mă arăt doctorului peste tot... Te vom chema noi.

Femeea se supuse neîncrezătoare și curioasă, bănuind că nu corpul ci sufletul era ceea ce voia bolnavul să-mi arate. Ieși fără grabă și fără să închidă ușa. Bolnavul mă rugă s'o închid eu. Făcându-i pe voie surprinsei pe menajeră ascultând la ușa. Incuiai, trăsei perdeaua și mă înapoiai așezându-mă lângă bolnav.

— Voi ai să-mi spui ceva ce-mi ascunseseși până acum?

— Da; însă nu-ți ascunseseam cu știință. Este ceva ce până acum nici eu nu știam, nu crezusem necesar să amintesc. Uitasem cu desăvârșire... Ascultă, doctore... Eu sunt galician de origină. M'am născut într'un sat îndepărtat din provincia Lugo, din părinți pioși, legați de pământul lor, descendenți din familii destul de înstărite. Noi aveam un castel care azi e numa al meu, destul de mare și destul de departe de mine. Eu, de copil, și ca bărbat cu atât mai mult, după ce făcui o călătorie prin Europa făceam pe scepticul și îmi băteam joc de toate superstițiile țăranilor, de credința creștinească a oamenilor, a părinților și a singurei mele surori, azi călugăriță într'o mănăstire din Santiago. Imi plăcea să mă înconjur de prieteni veseli, iar după moartea părinților continuai să locuiesc tot acolo, din orgoliul de a mă simți seniorul castelului și de a mă vedea lingușit de pretini, cari îmi câști-

gau banii la cărți și mă ajutau să-i cheltuesc în chefuri... Intr'o noapte... cum de am putut uita atâta timp! într'o noapte, dragă prietene... Oh! Așteaptă, așteaptă....

Își duse încet mâinile la ulcerile bandajate și le pipăi cu atenție spre a nu-și provoca dureri mai mari. După aceea se apropie și mai mult de mine. Mă izbi duhoarea sufocantă a puroiului.

— Ascultă... Am să-ți vorbesc mai încet. E o spovedanie, doctore. Intr'o noapte de Aprilie, sunt mulți ani de atunci, la una din petrecerile organizate la mine, ne îmbătaserăm aproape toți. Cred că erau și două femei aduse din Lugo cari se răzbunau pe amanții lor anteriori, ațâțând toate instinctele noastre rele, complăcându-se în a ne vedea îmbătați cât mai prosteste. Unul din noi aminti că eram în săptămâna sfântă. Era într'o marți sau într'o miercuri, nu-mi amintesc bine. La mine în casă, doctore, abundau tablourile religioase. Se găseau prin toate camerile, afară de dormitor.

Se opri, privi împrejur și suspină.

— Aici nu sunt, după cum vezi... Ascultă doctore, ascultă... Spuneam că se găseau tablouri religioase prin toate părțile. În prânzitor era unul foarte vechiu, atribuit lui Morales sau, cel puțin, o copie foarte bună după el. Era un „Ecce Homo“ cu pieptul gol, cu o trestie în brațe și cu mâinile legate. Peste umeri îi cădea o pânză roșie, iar pe cap coroana de spini, pictată cu un realism implacabil, s'ar fi zis că-și înfigea ghimpii puternici în fruntea senină și că picăturile de sânge cari țâșneau din piele aveau să alunece peste ochii triști de o bunătate infinită. Toate acestea, iubite prietene, le văd acum. Acum, da. Atunci, însă, tabloul acela, pe care-l cunoscusem încă de când căpătasem uzul rațiunii, nu mă preocupase câtuși de puțin. Nu știu, — nici nu-i nevoie de altfel, — cine propuse un joc stupid, o cinică parodie a Patimilor. Nu știu cine coborî tabloul și-l puse pe un scaun... Nu fugi de mine, nu mă disprețui, doctore!... Eu, eu însumi, cu vârful țigării aprinse și reaprinsă de câteori fu nevoie, însemnai pe pânză picăturile de sânge. În răsetele tovarășilor mei de orgie. Pictura mocni și împrăstie un miros greu de ulei ars, iar goluri negre apărură pe tablou. Deodată, una din femei smulse Christul și acoperindu-ne de insulte, îngenunche înaintea lui cerându-i iertare, plângând cu sughițuri, ca bocitoarele plătite dela anticile înmormântări galiciene... Avea părul blond și despletit, căzându-i în unde peste umerii goi... „Magdalena, Magdalena“ țipară unii. Și începurăm să jucăm în jurul ei, ținându-ne de mâini și chicotind ca niște ieșiți din minți...

— Și d-ta?

— Eu?... Nu-mi mai aduc aminte. A doua zi mă deșteptai în pat. Mă culcase servitorul. Când mă sculai și coborâi în prânzitor, primul meu lucru pe care-mi căzură ochii fu „Ecce Homo“ așezat la locul lui în perete. Urmele arsurilor înlocuiseră cu golurile lor negre picăturile de sânge pictate. O lună mai târziu venii la Madrid. Și nu m'am mai reîntors în satul meu pentruca să nu fiu... Oh! Ascultă, doctore, nu mă privi așa... nu mă privi atât de...

— Dar cum te privesc? — întrebai.

— Citesc în privirea dumitale reproșuri, dispreț și scârbă; nu-i așa?

— Nu. Ar fi contra voinții mele. Pentru mine dumneata ești un bolnav. Un bolnav atunci, un bolnav acum.

— Bine, fie. Inșă, ascultă. Adineauri auzind pe Natalia comparându-mă cu un Christ s'a făcut lumină în mintea mea. Boala de care sufăr este inutil a mai încerca să o vindec cu ajutorul științei omenești. Numai puterea cerească m'ar putea ajuta. Iată cum am aflat-o: am împlinit acum treizeci și trei de ani, vârsta la care a murit și Mântuitorul. Au trecut zece ani de când i-am ars rănila cu vârful unei țigări. Înțelegi?... Aceste răni — și-mi arată cu degetele-i cada-verice spre frunte — sunt rănila coroanei lui spini.

Se înflăcăără tot mai mult. Se ridică în pat; vorbea aproape țipând:

— Numai Christ mă poate vindeca... Am să mă reîntorc în satul meu, am să răscumpăr tabloul și am să-l pun deasupra patului să vegheze și să protejeze visurile ele... Nu-i așa, doctore, că numai EL mă mai poate însănătoși?

Nu puteam să-l contrazic. Ii răspunsei afirmativ. De ce zâmbești așa, Requena?... Dacă ai fi fost atunci lângă omul acela, te asigur că ai fi făcut la fel, întărindu-l în credința și în dorul lui de ispășire.

— Așa este, — exclamă Requena, fără să înceteze de a zâmbi, și contemplând vârful înroșit al havanei sale.

— Și s'a vindecat?

— S'a vindecat

— Curios...

— Este ceva și mai curios, amice Requena. Pot să-ți spun că atunci când revăzui pe bolnav la locuința lui din Madrid, fără cel mai mic semn pe frunte și când contemploi atârnat la capul patului său, vechiul portret găurit de arsuri, fui silit să recunosc până la ce punct credința face de multe ori mai mult decât toată știința noastră.

— Toate bune; dar clientul tău a murit.

— Da; a murit. O mare melancolie îi mina vieța... Ii era dor de satul lui natal, de castelul prea mare și îndepărtat de dânsul. Și plecă să trăiască acolo și... să moară. Acum o lună primii vestea că-mi lăsase mie tabloul și iată-l acum aici. Vreți să-l vedeți?

Chemă un servitor și chiar acolo în birou deschise cutia. Când scoase portretul și după ce-i desfăcu hârtiile în care era înfășurat, constatarăm cu uimire că „Ecce Homo“ avea pictura de pe frunte intactă. Spinii coroanei își aveau fiecare picătura lor de sânge. Ochii din orbitele lor triste, răspândeau blândețe și iubire.

Și un zâmbet de iertare definitivă înflorea pe buzele livide și se răsfrângea ca o lumină misterioasă peste barba-i rară, aurie.

BALADA GÂNDULUI

*De veci pribeag subț zări fără hotar
râvnesc să curm al omului calvar.
Al vremii-apuse necuprins sicriu
e viu prin mine — veșnic argint viu.*

*Subț frunți boltite străjui ca un dar;
arăt prin veacuri ce e rău și bine,
poteci durând spre vârșuri de cleștar.*

*Noroadelor zorind să dau putere,
mereu să 'nvingă clița de durere,
am înflorit în suflete osana,
prin porți de vrăși deschise spre Nirvana,
spre taina cerului brahman,
și dalba alinare din Coran.*

*Am prăznuit un timp
în slava rășfățatului Olymp,
ca să-l dărâm cu viea strălucire
a Jertfii pentru „pace și iubire“.*

*Trăiesc cucernic și păgân;
serveșc într'una și-s stăpân;
mă 'ngrop în pravili și ruini
și peste vrerea vremilor rămân.*

*Ca eri și mâine sunt acum:
mereu luminător de drum;
eri s'o desleg,
cu mine lupt să mă 'nțeleg.*

*Adeseori când sfinte drepturi cer,
umil aștept la zăvorite uși;
iar dacă bat,
pe punni îmi strâng cătuși...
ci când prin răni socot
c'amarul nu-l mai pot,*

*din buciumul îndurerării sun,
oștiri năvalnice adun,
prin foc și fum
pornesc arhanghelii peirii!...
iar peste hoituri de mișei
triumfă cântul primăverii!...*

*Dar la răscruci, cumplit aș vrea să știu:
spre ce aterg?
de unde viu?
voi lămuri cândva acest mister?
ori e menit
să mă frământ
pe veci
între pământ
și cer?*

SANDU ARIANU

INTĂLNIRI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Drumuri gândului oșus,
tăceri destinului supus,
oră tăinuită 'n vreri,
undă sângerând dureri.

Zăngăniri unui intins,
salt de suflet neînviuș,
lună arsă 'n lumânări,
ceață grea peste cărări.

Inimi avântate 'n basm,
supuneri stăruite 'n spasm...
Crucea unei nopți târzii
sărută un căpătai.

Aduceri brațelor voite,
plecări clipelor grăbite,
deschideri cuvintelor,
domoliri instinctelor.

Răsul stelelor pe cer
drămuiesc un somn stingher;
bateri timpului închis,
sgomot alungând un vis...

ION TH. ILEA

BANUL MUNCIT IL ȚINE APA

De mult, în vremuri mai bune, a trăit într'un oraș, pe malul unei ape, un negustor cinstit, harnic și bogat. Avea, pe lângă magazii mari încărcate cu tot felul de mărfuri, turme de oi și capre, cirezi de boi și herghelii de cai. Mulți servitori se aflau la curtea acestui vestit negustor.

Intr'o zi, prin scăpătatul soarelui, bătu la poarta negustorului un copil sărman. Ere îmbrăcat în haine sdrențuite și picioarele îi sângerau de atâta drum. Avea șaisprezece ani. Mai având doi frați și o soră și el fiind cel mai mic, iar tatăl său om sărac, a plecat în lume să-și caute norocul. Cum se dusese vestea despre omenia și bogăția negustorului Oance, bietul Ene se gândi să bată la poarta lui întâi și apoi să meargă mai departe. Fiind copil bun, crescut în umbra credinței strămoșești, cu frica lui Dumnezeu în sân, nu cunoștea răul ci numai lipsa și suferința. Dar încrezător în cele bune pași în lume în speranța că munca și cinstea nu sunt apucături rele.

Negustorul Oance tocmai își sorbea cafeaua, după ce dormise puțin după masă, ca un om mai în vârstă ce era. Trăgea din lulea și revărsa peste grilajul balconului un fum cu miros aromat din tutunul ce ardea încet în ciubuc. Auzi un șgomot la poartă.

— Dar ce-i larma asta? întrebă negustorul pe feciorul ce-i aducea pe o tavă dulceața și paharul aburit cu apă rece.

— Un băetan, stăpâne, vrea să vă vorbească. E sdrențuros și tare obosit. Portarul nu voiește însă să-l lase. Spune că vă strică și puțină liniște de care aveți nevoie.

— N'a spus ce vrea dela mine?

— Nu. Vrea să vorbească numai cu stăpânul.

— Să vie, spuse cam încruntat Oance.

Ene se scutură de praf, își trase cămașea mai în ordine pe lângă chi-mir, își făcu cruce, luă căciula din cap și trecu pragul casei boerești a negustorului.

— Cu smerită plecăciune, preacinstite boer Oance. Multe dureri sunt pe lume și tata mi-a spus că numai cu cinste, muncă și dreptate le poți înfrunta. Am bătut la poarta stăpânirii tale, căci în lume ești cunoscut ca un om bogat și mai presus de toate înțelegător al nevoilor celor necăjiți — așa mi-a spus tata. Vă cer și eu, stăpâne, un loc de slugă. Voi fi cinstit, harnic și tare ascultător.

— Am slugi destule, Ene, dar fiindcă știi să vorbești sfios și cu simțere-nie, te voi primi și pe tine un an de zile, de încercare. De vei fi, precum zici, cu dor de muncă, vei mai sta la mine, de unde nu, vei merge mai departe. Vei îngriji de magazia mare, căci magazinierul e bătrân și nu mai poate sluji. Merită munca lui de patruzeci de ani de când mă servește, odihnă. Să meargă la bordeiul lui. Să stea numai și să mânânce. Spune, Ene, ce simbrie dorești?

— La sfârșitul anului, stăpâne, îmi vei plăti cât vei crede că merită munca și cinstea mea.

— Bine. Mergi sănătos unde te-am orânduit.

Când se împlini anul negustorul Oance chemă pe Ene la dânsul.

— E un an încheiat de când ai venit la mine. Ai primit la vreme îmbrăcăminte și hrană și ai avut odihnă bună?

— Am avut, stăpâne, de toate din belșug. Dumnezeu să vă dea sănătate.

— Acum spune-mi ce simbrie să-ți dau. Eu am fost mulțumit de tine.

— Cât voiești, stăpâne, așa am spus și la început. Dacă ați mulțămît atâta lume, veți ști să mă mulțămiți și pe mine.

— Uite, un galben mare de aur socot eu munca ta în acest an. Mai rămâi la mine?

— Da, stăpâne.

Și Ene luă galbenul sărutând mâna negustorului. A doua zi fiind duminică, Ene se duse pe malul mării. Privi zarea nesfârșită. Se îmbătă de răcoarea valurilor și gândul îl duse la el în sat, la mama lui, femei muncitoare și trudită; la tatăl lui, plugar harnic, dar lipsit de pământ unde să lungească brazde; la frații lui și mai ales la surioara lui Catrina. Pe dinainte îi trecu satul lui dela poalele dealului și căsuța cu streșina de papură, și jocurile copilăriei. Cu ochii închiși privi cu ânduioșare locurile unde se născuse. Două lacrimi se prelînseseră pe obrazul lui părțit de soare. Deodată îi apăru înainte tatăl său. Om aspru. Mereu încrunțat și istovit de muncă. Cu glas pătrunzător a spus la plecarea lui în lume:

— Ene, bagă bine de seamă. Pe unde vei lucra să fii cinstit și să-ți servești stăpânul cu credință. Banul muncit, îl ține apa, Ene, — să nu uiți asta. Dute cu Dumnezeu. Și l-a sărutat pe frunte. A făcut cruce și a închis poarta bătăturii după el, în timp ce muma lui și frații au rămas plângând.

Catrina i-a dat, ca un fel de călăuză, o batistă cusută de mâna ei cu răuri și fluturi pe margini. Asta era tot ce-i mai rămăsese din casa părintească. acum când se vedea printre streini. Ene își frecă ochii și deodată își aduse aminte de vorbele lui taică-său: Banul muncit îl ține apa. Se pipăi la chimir și scoase galbenul de aur. Il sărută ca pe-o icoană și se gândi: oare pe acest ban am muncit eu destul cu inimă curată și cinste?! Atunci îl ține apa. Așa a spus tata și un tată nu spune decât adevărul copiilor lui. Ene mai învărti odată galbenul strălucitor în mână. Strălucea ca soarele. Își făcu cruce și convins că a muncit cinstit pe acest ban, îl aruncă în apă, așteptând, în simplitatea lui, să plutească deasupra apei. Dar banul căzu la fund și Ene așteptă zadarnic până în scăpătatul soarelui ivirea banului. Plecă istovit și frământat de gândul că n'a muncit cum trebuie pentru acest galben, căci altfel ar fi plutit deasupra apei și l-ar fi luat înapoi și l-ar fi pus în chimir. Spuse negustorului întâmplarea. Oance zâmbi de naivitatea slugii lui și nu vru să-i sdruncine credința.

— Bine, Ene, mergi și muncește înainte, — Dumnezeu are grije de cei drepti și buni.

*

Se împlini iar un an. Negustorul chemă din nou pe Ene la el.

— Uite, un galben mare împărătesc pentru munca acestui an. Și spune-mi de mai rămâi la mine. Sunt mulțămît de tine.

— Rămâi, stăpâne, că sunteți bun și drept. Sărută mâna și plecă la treburile lui.

În prima duminică Ene merse iar pe malul mării. Aruncă din nou banul în apă și aștepta să-l vadă plutind. Dar banul căzu la fund. Către seară plecă amărît acasă. A doua zi povesti stăpânului întâmplarea.

— Galbenul a fost al tău. Munca ta. Ești destul de mare ca să știi ce să faci cu el.

— Eu sunt de vină, stăpâne. Poate am greșit cu ceva de nu ține apa banul meu. Voi mai munci încă un an cu și mai mare cinste și băgare de seamă.

— Bine. Mergi la locul tău.

Și bietul Ene se gândea mereu cum ar face ca munca lui să fie și mai bine făcută, căci numai atunci banul va pluti deasupra apei cum îi spusese tatăl său

Când se împlini al treilea an, negustorul se pregătea să plece cu zece corăbii pe mare, în țări depărtate, după marfă și mirodenii. Plăti simbria la toți servitorii și slujbașii lui. Chemă și pe Ene.

— Pentru acest an simbria ta este tot un galben împărătesc. Te-ai purtat bine. Mergeți rămâi la mine?

— Mai rămân, stăpâne, ca ați fost bun și drept cu mine.

— Ia spune, Ene, iar vrei să te duci cu galbenul să-l arunci în apă?

— Da, stăpâne.

— Atunci, dă-mi galbenul înapoi. Când mă voi întoarce ți-l voi da. Așa cred că e mai nemerit.

— Voia ta, stăpâne. Uite banul. Dumnezeu să vă aducă înapoi sănătos și mulțămît.

Negustorul luă galbenul și-l puse în buzunărelul de sus al pieptarului. A doua zi mergând cu oamenii lui să se imbarce pe corăbii, văzu pe malul mării doi copii cari se certau, gata să se ia la bătaie.

— Ce-i cu voi de nu sunteți cuminiți? le vorbi Oance.

— Uite, domnule, grăi cel mai bălan, ne-a trimis mama cu motanul și pisica asta să le omorâm sau să le aruncăm în mare căci mănâncă pușorii la cloștele noastre. Frate-meu spune că trebuie omoriți, dându-le drumul — după cum vreau eu, că-mi pare rău de ei — atunci se întorc iar acasă și mama s'ar supăra pe noi.

— Dacă e așa, atunci, că să nu vă mai certați, vă dau un ban pe motan și pisică și le voi da drumul pe corabia mea.

— Pomană îți faci, boerule, zise vesel copilul bălan. Celălalt copil sta bosumflat și rușinat. Negustorul caută în buzunare un ban pentru copii și dete peste galbenul lui Ene. Cum nu mai avea alți bani la el — pungile cu aur pentru marfă fiind în lădița de fier din corabia lui — dete acest galben copiilor cari plecară sburdând de veselie și mulțumire. O slugă luă motanul și pisica și-i duse pe corabia negustorului.

A mers negustorul pe apă, cu cele zece corăbii ale sale, șaizeci de zile și șaizeci de nopți și a ajuns într-o insulă necunoscută de multă lume. A tras corăbiile la mal și a văzut, când a pus piciorul pe uscat, că altfel trăește lumea în acea insulă. Oamenii aveau căsuțe în arbori și se cățărau

ca maimuțele prin pomi. Dormeau noaptea în ele și numai ziua coborau pentru a-și agonisi de ale mâncării. Pe malul însulei era o casă lungă, un fel de han, unde trăgeau, din când în când, corabierii rătăciți, aduși de vânturile și valurile apei. Căpetenia acestor oameni, împodobit cu penele unei pasări frumoase, cu toiag lung în mână și cu părul vâlvoi de-l pieptăna vântul, îl întâmpină pe negustorul Oance și oamenii lui cu vorbă de bună venire.

— De toate vă putem da, boer călător, că avem de toate. Din mila Celui de Sus, pământul și plantele noastre ne dau tot ce ne dorește sufletul. Un lucru vă rugăm însă. Să dormiți, fie în arbori cu noi, fie în corăbiile voastre, noaptea, căci în aceste locuri se află niște animale mici cari nu ne dau pace, mai ales noaptea. Și hrana noi o ținem atârnată prin pomi, altfel ne-o rod. Și zicând acestea un șoarece trecu pe dinaintea lor.

— Vedeți, acestea sunt animalele cari ne pricinusec atâtea rele, prea cinstite negustor.

— Pentru aceste animale noi avem un leac. Dacă e numai acest rău atunci noi vom dormi în han, căci de atâtea vreme pe apă ni s'a urât. Și dete ordin să aducă motanul și pisica.

Seara localnicii se suiră la culcușurile lor din arbori și negustorul cu oamenii lui poposiră în han. După ce au mâncat s'au culcat. Cum se întunecă și începură să se ivească șoarecii, dar motanul și pisica îi sugrumau de zor. Când se făcu ziuă, stăpânul hanului găsi pe negustor și oamenii lui dormind liniștit în han, iar motanul și pisica, pe o grămadă de șoareci morți, se lungeau pe buze.

Vestea aceasta o aflară imediat localnicii și se strânsură cu toții să vadă minunea. Rămaseră cu toții uimiți de ce văzură. Când se sculă negustorul îl rugară să le dea lor aceste două animale — pisicile — pe două pungi pline cu bani de aur.

Negustorul luă banii, îi duse pe corabie și-i puse în lădița de fier străjuită de slugi credincioase. Către seară ridică pânzele și plecă mai departe. Ajuns în țara către care pornise, își încărcă corăbiile cu marfă și mirodenii și se întoarse spre casă. Corabia lui fiind mai bună, condusă de cârnaci mai deștoinici, porni mai repede înainte, după ce dădu ordinele necesare la slujitorii după celelalte. Ardeade dorul copiilor și al soției sale. Ajuns în port de unde plecase, slugile îi ieșiră înainte. Le spuse că cele două corăbii încărcate cu marfă multă și bună vor sosi peste două zile. Își sărută nevasta și copii și merse să se odihnească. A doua zi chemă pe Ene și-i spuse:

— Mergi în chiliala ta și pe măsuța dela fereastră, sub icoană, se află plata pe acest an. Pe galbenul tău, în lungă mea călătorie, atâtea am căpătat. Negustorul pusese de dimineață, în lipsa lui Ene din chilie, o pungă de aur din cele două pe cari le luase pe motan și pisică. Nu-i dăduse și punga de a două, ca nu cumva Ene să pleznească de prea mare bucurie și apoi era de ajuns una, se gândi Oance.

Ene merse în chiliala lui și când văzu punga cu aur, căzu în genunchi și cu fața la icoană, se rugă:

— Doamne și Maică Luminată, dacă munca mea face atâtea băneț și stăpânul meu e drept cu mine, atunci însutește-i averea și dă-i sănătate.

Să aibe tot mulțămire în casa lui; iar dacă își bate joc de mine și vrea să mă încerce și nu-mi dă ce mi se cuvine pentru cât l-am servit, atunci, Doamne, pedepsește-l după cum merită.

Ene luă punga, o puse subț căpătâi și plecă la treburile lui.

A doua zi de dimineața bătu la ușa lui Oance, servitorul:

— Stăpâne, un corăbier sosit în port spune că cele nouă corăbii ale tale sunt în pericol. S'a pornit o furtună pe mare și s'or fi și înecat până acum.

Oance rămase pe gânduri, intristat. Se îmbracă în grabă, își făcu rugăciunea și înainte de a eși trecu prin camera copiilor să-i sărute. Unul din feciori însă se pomenise în mijlocul nopții, dintr'un vis greu, cu dureri în tot trupul și cuprins de friguri. Se sbătea în ghiarele morții.

Pe la prânz o altă veste tristă: La turmele de oi năvăliseră niște tâlhari; luaseră la goană pe ciobani și mânanu acum oile spre locuri cunoscute numai de ei. Trimise în grabă oameni înarmați pe urmele tâlharilor, dar după spusele celui ce adusesse vestea, totul era zadarnic. Oance uluit de aceste întâmplări ce se urmau una după alta, intră în camera lui; căzu în genunchi la icoană și când începu să se roage, zări pe colțul mesii cealaltă pungă luată pe motan și pisică. Pentru prima oară făcuse această nedreptate în viața lui. Acum i se lumină judecata.

Chemă imediat pe Ene.

— Ești mulțămit de ce ai găsit în chilia ta?

— Da, stăpâne, prea mulțămit. Nici nu-mi vine a crede că mi se cuvine atâta bănet. Munca mea nu face decât cel mult doi galbeni și în pungă sunt o mie. Am adus și punga înapoi. Dați-mi numai ce este al meu, stăpâne, și Domnul să vă ajute.

— Când ai văzut punga cu aur, ce ai gândit și ce ai zis, Ene? spune drept, ești slugă bună și cuminte.

Și Ene îi povesti cum s'a rugat la icoană când a văzut punga.

— Bine, Ene, am înțeles. Iă și punga asta, căci două ți se cuvin. Și negustorul îi spuse lui Ene cum a cumpărat cele două pisici pe galbenul lui și cum le-a vândut luând pe ele două pungi de bani.

— Ia-le, Ene, sunt banii tăi. Norocul tău. Așa e drept; așa să-mi ajute Dumnezeu. Și Oance își făcu cruce spre icoană; iar Ene ieși afară, merse în chilia lui și se rugă din nou:

— Doamne, Dumnezeule, de este drept ce face stăpânul meu cu mine, ajută-i, Doamne, și împlinește-i dorințele, iar dacă își bate și acum joc de mine, Doamne, Tu știi ce să faci.

Către seară ancorau în port cele nouă corăbii scăpate neatinsse dintr'o furtună îngrozitoare pe mare; copilul se liniștise și nu mai era sguduit de friguri; oamenii înarmați, trimiși după tâlharii cari goniseră ciobanii și luaseră oile, se întorceau cu hoții legați de șeile cailor, — toate oile fiind găsite.

Oance pricepu și mai bine acum că nu trebuie nici să glumești cu munca și cinstea omului sărac. Pâinea lui e trupul Domnului și cine oprește o fără-mitură o plătește scump.

Soapte...

Cvintă de Zaharia Bârsan.

Muzică de Hermann Klee

Rar, visător.

Voce.

Pian. *p*

Noap-te... ploa-ie... svon de toam-nă.
 Și mă duc a-șa... cu vîn-tul
 Ștau cu o-chii 'nchiși... mi-e bi-ne

pp *p*

U-li-ța se fa-cen dou-ă...
 Cum îi pla-ce să mă poar-te...
 Vîn-tu mi spu-ne 'nceț... cu-min-te:

sfz

Vân - tul as - pru ru - pe frun - ză de prin plo - pui
 Tot mai mul - tă ca - de frun - za ră - vă - și - tă'n
 »Nam ce fa - ce...scu - tur frun - ză. cresc pă - mânt

ce mă plou - à sbor de moar - te pen - tru mor - min - te
 Și me - reu îmi tai - e ca - lea... par' că
 Și mi a - lu - ne - că pe frun - te... de pe
 Ca să ai și tu.. și al - țu... măi - ne

eu ași fi de vi - nă Că pe a - fa - ră nui lu - mi - nă...
 frun - te pe ple - oa - pe... Și se joa - că. să mă 'ngroa - pe...
 pa - tul de ho - di - nă... Și ui - ta - re.. și lu - mi - nă...
 ...

A MURIT COPILUL ORBULUI

Și nu știa nimeni dacă era copilul lui sau dacă suferința care știe să ni-veleze sufletele, tocind gândurile și distanța anilor, îi adunase la vreo răspântie de viață, sprijinindu-le amarul în bastonul pribegilor întovărășite.

Bătrân și copil mergeau mereu alături, cu sufletul topit în dogoarea aceluiași gânduri, pentru că bătrânul nu mai vedea iar copilul nu știa încă să vadă.

Vindeau alune printre mesele localurilor de noapte și mereu ieșeau în stradă strângând în palme cei câțiva gologani cu miros de fum în nări și un crâmpei de melodie în urechi și în suflet.

Uneori copilul plângea și plânsul îl făcea să tușească.

În pustietatea străzilor ei mergeau fără grabă și ascultau cum în cadența pașilor un acord evadat odată cu ei din tumultul sălii își prelungea ecouri dezolate în văgăunile pline de întuneric ale sufletului lor.

Și bătrânul șuera un cântec ciudat.

— Orbule, tu știi că eu sunt galben și sburlit ca un pahar cu bere?

— Ca un pahar cu bere, copilul meu? Cine ți-a spus?

— Ei, o doamnă!

Orbul plângea și copilul era fericit.

Într-o seară ploaia și în apa neagră a trotuarelor becurile aruncau sdrențe de lumină.

Vântul pulveriza picurii de ploaie.

Strânși în vesmintele lor îmbibate cu apă bătrânul și copilul tropoiau înfrigurați plescăind în lacul străzilor.

Și străzile erau lungi, nesfârșit de lungi, în oglindirea aceea de lumină ce incendiau apele strânse în cutele asfaltului.

Copilul tușea.

De undeva, din depărtarea cerului, noaptea smulsese fulgi ușori de zăpadă și biciuia fulgere albe în întunericul învălmășit de vânt.

— Orbule, tu simți cum ninge?

Copilul tuși.

Pe mâinile lui înghețate orbul simți stropi fierbinți.

— Copilul meu, ce am pe mână?

Cu degetele lui subțiri și reci, copilul șterse măregele roșii de sânge.

Bătrânul rămase o clipă nemișcat, mângâie fruntea copilului și plânse peste capul lui galben și sburlit ca un pahar cu bere.

Îl ridică în brațe și ascunzându-l în umezeala caldă a pieptului grăbi în urma bastonului ce-i tremura în mână, spintecând o dungă de lumină în spinarea neagră a drumurilor.

— Orbule, mrgem acasă?
 Copilul tremura în svârcolirile tusei.
 — Da, copilul meu.

...
 În întunericul odăii lumina oraşului cernea o pulbere rară inverzind pe perete flori de igrasie.

Copilul nu mai tuşea.

Învăluit în toate sdrenţele patului se liniştise şi adormi în curând în răsufllarea caldă a bătrânului.

Şi a zăcut aşa câteva zile fără să rostească o vorbă, clipind doar mola-tic din pleoapele lui învineţite de boală şi într'o noapte muri copilul cr-bului.

L'au îngropat vecinii.

Bătrânul s'a înfundat în paele patului şi multă vreme a plâns în pus-tietatea întunericului său.

...
 Şi de atunci arare mai iese bătrânul cu coşul lui şi dacă se întâmplă o seară cu ploaie el uită de alune şi pribegind prin străzile durerii lui plânge 'n piept, pisând asfaltul în lovituri de cărjă...

MARCEL VELTER

BCU GÂNDURI UITATE Library Cluj

Gânduri pierdute în sborul vorbirii
 Sunaţi întârziate în unda amintirii;
 Comori tănuite în adânc pământ
 Prin crăpături străbateţi în ştrofe şi cânt.

Gânduri uitate pe-un colţ de hârtie
 Sunteţi ca o floare crescută 'n câmpie,
 Vă topiţi ca fulgi uşori de zăpadă
 Când sunteţi aruncate în colţuri de stradă.

Gânduri răsleţe, pribege prin creer,
 Cu voi lumea toată mereu o cutreer,
 Tovarăse bune la dor şi la chin
 Vouă 'm plec fruntea si vouă mă 'nchin.

MARCEL OLINESCU

VALURILE

Se 'mbulzesc în iureş, căzând fără răgaz
 Şi lovesc în stânci, talaz după talaz.
 Se urnesc cu vuet din afund de zare
De îti par aeva ingeri morţi pe mare
 Transportaţi lugubru în foşniri de vânt, —
 Si prefac în spumă albul lor mormânt.

GH. TUDOR

PRIMĂVARĂ ALBĂ

E tinerețe... vieată... veselie, —
 Și mirezme dulci aduc zefirii,
 Și înfloresc în straturi trandafirii, —
 Și-i primăvară albă pe câmpie.

De-mi țin urechea la pământ și-ascult
 Aud cum în adâncu-i, astăzi, grăul
 Și-afundă mii de rădăcini, și râul
 Iși reîncepe cântu-i de demult.

Au început cireșii să înflorească
 De parcă îngeri albi i-au năpădit.
 Și crengile în dulce găngurit
 Cu primăvara au început să crească.

Și dacă vrei să rupi de pe cărare,
 Vre-un fir de iarbă, simți că el trăește,
 Că este 'n el vieața ce țășnește,
 Ca doru 'n inimă de fată mare.

Iar noi, cum rătăcim prin mărăcini.
 De ne-am opri să rupem o brândușe,
 În primăvara asta jucăușe,
 Am prinde 'n lutul reavăn rădăcini.

EMIL ZEGREANU

RUGĂ DE PRIMĂVARĂ

Când din țărână țășnesc sulii verzi
 Și 'n ramuri mugurii pleznesc în cruce,
 Când miros primăvărativ vântu-aduce,
 Vino și tu în câmp să te desmierzi...
 Când soarele săgetează cerul
 Și brazde grase lasă 'n urmă fierul
 De plug, vino și tu, părtaș să fim,
 Și amândoi pe câmp să fugărim.

MIHAIL PINTEA

UNEI FETE CU MULTĂ CARTE

Ești cea mai cultă între fete
 Și cum crezi, ești și frumoasă, —
 Doar un lucru îți mai lipsește:
 „Sapte ani și-o zi... de-acasă”.

V. REU

STILUL MODERN

Stilul, ca orice problemă a concepției umane, este în continuă evoluție. Stilul de azi este deosebit de cel al cronicarilor, a lui Alecsandri, Eminescu, etc.

Stilul operei e în strânsă legătură cu valorile epocii sale care se schimbă cu vremea. De aceea un stil străvechiu nu poate fi gustat și apropiat de noi prin mijlocirea esteticului, ci numai prin căutarea de corespondențe în timpul său, prin demonstrarea intuitivă a necesității sale.

Stilul figurat, exclamațiunile retorice, inversiunile de tot felul, erau o caracteristică a stilului cronicăresc — explicabile pe vremea lor. Astfel o inversiune observată la cronicarii noștri era și hiasmul. Valoarea estetică a acestei inversiuni a fost recunoscută din vechime, când era considerată ca figură. Hașdeu în al său articol „Fosta-i ce-ai fost”, publicat în Columna lui Traian, afirmă că „această figură nu e numai o simplă ornamentație pre-cugetată a stilului, ci pare a fi fost o particularitate instinctivă a graiului viu al Românilor“.

Adevăratul stil al scrierilor de azi este rezultatul evoluției limbei și artei scrisului în decursul celor două secole. Este reflexul artei ce pretinde a reda pe cale de sugestie o emoție curat sensuală, o senzație afectivă simplă. Este traducerea în fapt a ideii emise de Spencer, după care se cere cât mai puțină forță nervoasă pentru formă, pentruca să ne rămână cât mai multă pentru fond și să putem realiza cu mai multă intensitate și vioiciune ideea. Idealul stilului întrevăzut de Spencer este atins de poeții francezi: Mallarmé și Baudelaire.

Limbajul fiind un obstacol pentru cugetare, deși în acelaș timp un instrument indispensabil, ei făceau ideea cât mai vizibilă. Pentru ei, izvorul imaginilor plastice este lumea externă cu variatele ei impresii. Aureola ce le înconjoară redă atmosfera în care trăim cu toții.

Aceasta fiind ideologia generală ea s'a manifestat printr'o serie de procedee tehnice diferite, dintre cari unele au fost împrumutate de poeții noștri, fecundând astfel literatura română.

Domnul Minulescu face iubirea sensibilă tuturor prin această figură plastică:

Iubire, bibelon de porțelan
 Obiect de existență efemeră
 Te regăsesc pe aceeaș etajeră
 Pe care te-am lăsat acum un an. (Romanță fără ecou)

Iată și plasticitatea în care e evocată apariția lunii de poetul atât de cunoscut, domnul Adrian Maniu:

Iese luna argintie
 Ca un fulg de păpădie. (Salomea)

Un caz curios ne oferă domnul Aderca cu versurile sale în care senzația auditivă e redată printr'o senzație olfactivă:

Unde-i mâna care să deslănțue
Muzica prin aer, palpitând parfum. (Sonata iubirii)

Domnul Lucian Blaga fixează prin procedeul comparației o impresie sau o constatare de ordin intelectual cu un alt termen din lumea materială. Acest poet e unul din cei mai originali căutători de imagini ai literaturii noastre. Pentru a ne reda impresia liniștii el aude zgomotul razelor de lună bătând în geamuri:

Atâta liniște-i în jur de-mi pare că aud
Cum se izbesc de geamuri razele de lună. (Liniște)

Calitatea stilistică desprinsă din poeziile zise „moderniste, simboliste”, etc., o găsim și la prozatorii noștri. În stilul domnului Ion Vinea metaforele și comparațiunile abundă. Lucrurile abstractive le învâluie în haină materială. Aceste comparațiuni sunt nu numai un ornament poetic, ele servesc totdeauna la exprimarea gândirii sau la manifestarea sentimentului. Simțul auditiv și vizual se îmbină fericit în comparațiunile ce le citez din *Paradisul suspinelor*, la pag. 10:

„Sunetul s'a poticnit însă printre obiecte, ca un ghem de hârtie pe coavă și divanuri”.

„Singurătatea, ca o cutie de violoncel, geme” (pag. 12)

O minunată metaforă îmbracă acțiunea somnului ce ne vine pe furiș și căruia nu-i putem rezista: „Și somnul și-abate ciocanul de puf” (pag. 28). Ce altă imagine ar putea reda mai izbutit puterea somnului dar și reveria dulce a lui?

Pentru a fi intrucâtva edificați asupra stilului de azi citez un întreg pasaj descriptiv, smuls din aceeași proză a domnului I. Vinea:

„Toate zilele scurse s'au adunat ca într'un golf în această zi de spațiu imense. Talângi se auzeau dogit. Vântul le scutura până la pridvor sunetul, ca un parfum. Asfințitul sleii cu aur câmpurile și vibră în văzduh din antene străvezii. În țâria de sânge sborul porumbeilor roți delirul lui de zăpadă și se spulberă în cer”. (pag. 81).

Acest pasaj atât de elocvent n'are lipsă de nici un comentariu. Limba poetică e scaldată într'o bogăție de imagini juste și sugestive, constituind valoarea artistică fără pereche a stilului acestui prozator.

Ideea întrebuintării frecvente a metaforelor și comparațiunilor ca mijloc de expresiune e sugerată de poezii francezi și germani după război.

În deosebi, în proză, tinerii scriitori J. Giradoux, Paul Morand, Fr. Varderen, Ed. Rodigvet, Cocteau, Montherlant, etc., au dus comparația și metafora la mare strălucire. La noi cei dintâi cari au folosit-o extrem de mult au fost: poetul Demostene Botez și prozatorul Ionel Teodoreanu, acesta influențat mai ales de Jules Renard.

Cel dintâi are, fără îndoială, cea mai frumoasă colecție de imagini din literatura românească. Fiind însă grefate pe un temperament anemic de poet, au rămas simplă colecție. Cel de al doilea și-a manifestat calitățile de bun stilist într'un roman, ce singur va forma subiectul unui studiu amănunțit.

Voind să fie în nota actualității unui scriitori — în proză și vers — au revoluționat lumea cu o serie de procedee tehnice, ce nu marchează însă nici un progres și nu constituie nici o valoare reală în literatura noastră. Între acești scriitori poate fi considerat și domnul Gib. I. Mihăescu. Dintre diferențele categorii de comparații pe cari acest scriitor le întrebuițează, comparațiile zoologice sunt considerate de un efect decisiv. Ele revin cu o inverșunată abundență:

„Gazda mea — de mult băgasem de seamă — mă primea cu zâmbet și cochetării de mastodont“. Ne dispensăm de a-l ascunde pe autorul nostru într-o similară imagine ce-ar merita-o pentru această metaforă animalică. În continuare, o percepție devine o menajerie pentru artistul nostru:

„Indată toată menajeria asta trebuie să necheze, să mugească, să behăie, să chelălăie. Maimuțoiul din față-mi să urle și trupul de plesiosur al domnului șef, să plesnească din cele două cozi prefăcute în picioare“.

Exemplele acestea sunt citate din volumul „La Grandiflora“. După cum vedem, autorul face și geologie, revine curând însă la specialitatea domniei sale:

„Doamne, Dumnezeule, unde m'ai adus? ah! iată! A început purcelul... Mi se adresează mie, de sigur. Mă prefac că n'aud. M'am adâncit cu totul în registre. Purcelul pleacă supărat. Guităitul s'a transformat în grohăit“ etc. (pag. 135 și cealalte). Scriitorul continuă inventarul său zoologic exact în 60 de pagină. Ce neglijare a valorii estetice reprezintă acest volum devenit proza cea mai vulgară a literaturii române! Ce năclăire și falsificare a realității ascund imaginile-i zoologice.

Alături de acest prozator stau atâția pseudo-poeti cari se consideră „la curent“, murdărind scrisul românesc cu o serie de imagini — de cel mai prost gust, de cea mai deșănțată banalitate.

Și nu ne miră într'atâta acești pseudo-poeti, cât mai mult unanim proclamatul poet genial, domnul Arghezi, care în „Utrenii“ și „Blesteme“ profanează crunt lucrurile sublime și sacre, învăluindu-le în haina cea mai murdără a expresiei românești.

După aceste succinte schițări putem deduce caracterul fundamental al stilului modern. E un caracter — evident revoluționar. Nefiind tradiționalist, „laudato temporis acti“, văd în el o evoluție sănătoasă, dar cu anumite rezerve. Să nu fie expresia celei mai crunte banalități, a celei mai josnice vulgarități, limită la ale cărei extremități a ajuns domnul Arghezi, al cărui talent e păcat că s'a risipit în asemenea nimicuri.

Suntem dușmanii tendințelor moderniste, extremiste, cari fac din proza românească o țesătură încâlcită de galicisme și barbarisme; din poezia românească o amestecătură de extravagante comice, și în general, din limba noastră, un jargon grosolan și grotesc.

Suntem apărătorul oricăror încercări evolutive cu condiția ca ele să fie sănătoase și să fie în acord cu aspirațiile spre bine și frumos ale poporului nostru bogat în frumuseți artistice, blând și înțeleghător.

PORTRETE LITERARE ȘI ARTISTICE

Cu deosebită plăcere dăm notele de mai jos referitoare la colaboratorii și prietenii revistei *Hyperion*, pentru o și mai bună orientare a cetitorilor noștri.

SABIN DRĂGOI. Cunoscutul compozitor bănățean, maestrul Sabin Drăgoi, ale cărui opere muzicale au ajuns în scurtă vreme atât de populare, s'a născut în anul 1894 în comuna Seliște din județul Arad, din părinți neași români. Studiile secundare și începutul celor muzicale le-a făcut la Arad, continuându-le în captivitatea rusească în timpul marelui război, la Taskend și Turchestan; apoi ca voluntar în armata română la Iași în 1918 și terminându-le la Cluj în 1920. Pentru perfecționare a urmat doi ani școala magistrală de înaltă compoziție la Academia din Praga cu maestrul *Vítězslav Novak*, fiind subvenționat de domnul Octavian Goga, pe atunci ministru al Artelor. În 1922 obține diploma de „Magister Compositivae”.

Dela 1922 și până în 1924 a fost profesor la școala normală din Deva, apoi profesor la Conservatorul din Timișoara până în 1925, iar de atunci și până astăzi, directorul aceluși Conservator. În 1931 a fost numit director al Operei din Cluj dar a demisionat imediat.

Opera muzicală a distinsului nostru colaborator e voluminoasă și variată. În total peste 80 de compoziții între cari Operele *Năpasta*, dramă muzicală (1927) și *Constantin Brâncoveanu* (1928); două Liturgii pentru cor de bărbați; 4 mari lucrări simfonice; o colecție de folklor cu 303 colinde — 122 melodii de pe valea Almaului; 2 quartete de coarde, poeme de Heine și doine pentru voce cu pian; numeroase coruri bărbătești și mixte cu și fără acompaniament; compoziții instrumentale; lucrări didactice, armonizări ocazionale; peste 3000 de melodii și texte de folklor adunate în zece ani.

Premiat în 1922, 1923 și 1928 cu premiul național de compoziție „George Enescu” pentru Operă românească, dat în întâia și ultima dată; cu premiul Academiei în 1932. Are 6 decoranții.

În pregătire are Orhestrarea Procesiunii din *Brâncoveanu Constantin*; *Prohodul Mântuitorului* pentru orhestră de coarde și clavicembal; colecție de coruri mixte și bărbătești pentru coruri sătești, ediția Ministerului și Astei; Opera bufă „Kir Ianulea” după nuvela lui Caragiale. În viitorul apropiat va fi gata *Chantecler*, delicioasa poveste satirică a genialului Eduard Rostand, pe text franțuzesc cu muzică românească. Din text nu se va elimina nici o virgulă.

Actualmente dă un concert la Oradea, 3 la Blaj, 2 la București și face regia și montarea originală a Operii *Năpasta* la Cluj și între timp redactează o colecție de 200 de anecdote inedite alese, cu întâmplări din viața sa și a altora, ilustrate cu desene de cunoscutul pictor și caricaturist bănățean; *Diodoro Dure*, actualmente aflat în Cluj, delectând publicul cu sugestivele sale desene caricaturi colorate.

*

JOSE FRANCÉS este unul din cei mai mari scriitori ai Spaniei de azi. Primul vicepreședinte al *Circulo de Bellas Artes* din Madrid și celebru critic de artă plastică. Valorosul nostru colaborator e membru al Academiei de Arte „San Fernando”; membru al Academiei de Istorie din Toledo; președintele reuniunii literaro-artistice din Spania.

Are peste 90 de volume de scrieri: romane, nuvele, povestiri, teatru, critice și studii artistice. E tradus în toate limbile europene.

Francis de Miomandre zice despre el: „Nous n'avons pas en France de conteur capable d'avoir écrit: *El alma si veia on De noche. Les Hijos bien* Maupassant. Francés a un don prodigieux pour faire le gents et les atmosphères.

Cele mai cunoscute romane ale sale sunt: *Femeea nimănui*, *Fiul nopții*, *Mortul*, *Omul care vede moartea*, *Când cad frunzele*, *Dansul inimii*, *Oglinda diavolului*, *Pasările de bronz*, *Statuia de carne*, *Frica și Drumul soarelui*.

Scrie dela 16 ani și e membru al Academiei Spaniole dela 32; n'a împlinit nici 50 de ani.

Mario Puccini, marele critic italian, zice despre Francés: „Romancier înăscut, are fantazia cea mai bogată din literatura narativă spaniolă de azi”, iar Max Daireaux spune: „Francés connut très tot le succes, n'en fut jamais l'esclave. Son talent vif, rapid, fremissant, débordant de lyrisme et d'ironie, est infiniment souple et fécond. Son styl est clair, plein de vie et de passion”.

Ettore de Zuani se exprimă astfel în italienește despre Francés: „José Francés é una delle pin rappresentative figure della nouva gonorazione letteraria spagnnola; il publico lo seque con molto interesse e lo legge con vivo diletto”.

Personalitatea marelui scriitor spaniol, colaborator al revistei noastre chiar în numărul de față, nu poate fi redată decât într'un studiu de ansamblu, ceea ce vom face mai târziu. Ne mărginim, în rândurile de mai sus, de a schița o parte din vasta sa activitate literară și artistică.

Colaboratorul și traducătorul revistei *Hyperion* din limba spaniolă, domnul Dumitru I. Stăneascu, a făcut în toamna trecută o călătorie de studii în Spania și a cunoscut personal pe acest distins scriitor, legându-se între dânsii o frumoasă prietenie.

TEATRU ȘI OPERĂ

IN *UMBRA HAREMULUI*, piesă în 3 acte de *Lucian Besnard*. Vieța popoarele orientale cu legendele și basmele lor, a atras pe mulți scriitori doritori să găsească mereu senzaționalul.

În această piesă acțiunea se petrece într'un ținut musulman devenit colonie franceză. Emirul, stăpânul adevărat al acestor ținuturi, are o favorită în haremul său de care se îndrăgostește un inginer francez, chemat de emir pentru exploatarea miniere. Soția inginerului, o femeie destoinică și demnă, află toate aventurile soțului, le răbdă din dragoste nemărginită pentru fiul său. Emirul, prin oameni devotați, este informat de necredința favoritei și caută să se răzbune. Răpește copilul inginerului și astfel obține vizita soției acestuia în haremul său, procedând în așa fel ca bărbatul ei să afle acest fapt. Rămas cu această femeie o noapte întreagă, emirul, după ce se convinge de inteligența, virtutea și suferințele acestei femei, nu se atinge de cinstea sa, cerându-i însă să jure că va declara soțului ca noaptea aceasta a petrecut-o în patul său. Astfel e răzbunat și copilul e redat mamei adevărate.

Acțiunea se desfășoară într'un fast oriental bogat în culori și în costumele personajilor.

Domnul Zaharia Bârsan în emirul a fost un despot energic și civilizât, impunându-și voința și păstrându-și demnitatea. Un joc elegant, într'un costum superb de căpeenie arabă, a atras admirația tuturor. Doamna Olimpia Bârsan în soția inginerului, o franceză cultă, cu demnitate și resemnare, a dat amploare spectacolului. Domnul Voicu în inginerul doritor de aventuri a fost mereu în vervă, cu gesturi disperate și zadarnice. Domnul Vanciu în guvernatorul general, impunător și masiv. Ceilalții artiști au fost plasați în roluri cu multă înțelegere de domnul Z. Bârsan, directorul de scenă.

FANTOMA ALBĂ, operă comică în 3 acte de *Eugen Scribe*; muzica de *F. A. Boieldieu*. În românește de *C. A. Russey*; conducerea muzicală de maestrul *Herman Klee*; director de scenă *N. Bretan* și maestru de balet *R. Morawsky*.

Premiera acestei Opere a fost bine primită de publicul amator de artă. Meritul revine, în primul rând, dirijorului *Klee* care a muncit cu râvnă, dându-ne un spectacol frumos.

Acțiunea este brodată pe o legendă țesută în jurul unui vechi și renumit castel din Anglia al cărui senior a dispărut în împrejurări nelămurite. Castelul e îngrijit de un individ fără scrupule și ajunge la licitație din cauza unei administrații intenționat ruinătoare ca astfel să rămână stăpân pe titlu și avere acest arendaș veros. O tânără femeie crescută în acest castel, se preface mereu într'o fantomă albă și amenință pe acei ce vor să uzurpe drepturile stăpânului.

Un ofițer rănit într'o luptă — ultimul vlăstar al fostului stăpân — se abate într'o seară prin aceste locuri și cere să fie găzduit. I se spune povestea cu seniorul dispărut și a fantomei albe. Noaptea, această fantomă

indeamnă pe ofițer să supraliciteze pe arendaș și să-i rămână lui castelul. Așa se și întâmplă a doua zi. Imediat se lămuresc lucrurile și fantoma abia devine soția acestui urmaș al castelanului.

În rolul fantomei albe a apărut domnișoara Fenia Dobranskaia, talentata și distinsa noastră artistă, cu joc vioi și lejer, cu voce plină de naturalețe și farmec. O melodie cântată de această artistă este o binefacere pentru cei ce iubesc cu adevărat arta. În rolul ofițerului, domnul Tomel Spătaru a jucat cu vioiciune. Nobil și cumpănit în mișcări a fost un bun partener al fantomei albe. Domnul Siomin în arendașul, venal, intrigant și lacom. A jucat cu pătrundere. Ceilați artiști au complectat restul.

A dirijat maestrul Klee, un profund cunoscător al muzicii, pentru care avem cuvinte de laudă și mulțămire.

Traducerea într'o frumoasă românească literară a domnului Russey a desvăluit un talent harnic și priceput. Direcția de scenă a domnului Bretan cu aleasă îngrijire.

HAI SĂ RĂDEM, revistă în 3 acte (40 de tablouri) de C. A. Russey. În atmosferă caldă a mediului artistic pe care o desfășoară Teatrul și Opera din capitala Ardealului, o destindere a spectacolelor este bine venită. Un tânăr autor, sfios ca firul de iarbă crudă în luminișul primăverii, înalță spre raze de soare un talent ce se desfășoară ca petalele unei flori. Domnul C. A. Russey, actor talentat, în loc să-și petreacă timpul într'o dulce boemie, cum fac cei mai mulți, găsește nemerit să-și îngâne trecerea vremei în lecturi și lucrări literare și artistice demne de a fi relevate. Fără sgomot a pus pe afișul Teatrului revista sa „Hai să rădem“, dându-ne o reprezentație reconfortantă. Ne-a trecut pe dinainte un Cluj cu profesori erotice și... puțin dascăli; cu gazetari cari mai dau câte o dușcă pe gât; cu politicieni venali și grăbiți să facă averi; cu artiști ce „aiurează“; cu fete tinere ce impart din belșug plăceri, și în fine, tot soiul și toate mirodeniile senzuale, caracteristice vremilor de azi. Satira ușoară și nu îndelung vătămătoare a tânărului autor a fost ca o ploaie torențială înghițită lacom de un pământ secetos. A răs publicul și a bisat multe cuplete; semn că satira — arma scriitorilor — n'a murit.

În aerul de curată veselie admirai ritmul și gingășia domnișoarelor Bodeanu, Romanowsky, Daia Nicoară și Măgureanu. Talente în plină dezvoltare artistică, antrenate de un debutant cu reale aptitudini coreografice, domnul Teban. Copiii, Ionel Zaharia Bârsan și Tușiu Morawsky, au decorat admirabil scena cu naivitatea lor. Domnii Marinescu Drăgășani și Șerbac, în străbuni, au aruncat săgeți neotrăvite la unele persoane ale Clujului. Mary Cupcea Munteanu, artistă plină de temperament a jucat cu nerv și eleganță; domnii Fărăianu și Simionescu, punctele de sprijin ale spectacolului, au fost mereu aplaudați. Pentru fiecare rol jucat în revistă, un cuvânt bun.

Tânărul autor Russey merită luade din belșug; doamnei Olimpia Bârsan, care a condus spectacolul, îi datorăm o desăvârșită recunoștință; iar doamnei Barbul, o distinsă figură din societatea clujeană, care își risipește timpul în alinarea durerilor celor mulți, mici și fără glas, o adâncă și respectuoasă stimă.

BANUL MĂRĂCINE

CĂRȚI

PRINTRE OAMENI ÎN MERS de Aron Cotruș. Poetul ardelean Cotruș, actualmente atașat de presă în Polonia, a scris de curând un nou volum de versuri sociale cu titlul de mai sus. Cunoscut din volumele anterioare ca un răsvrătit și apărător al celor nevoiași și umili, în versurile sale redă stările sociale ale muncitorilor din Ardeal. Unele din bucăți sunt subiective și sunt de un lirism înduioșător; altele descriptive, ne destăinuiesc câte un colț din natură văzut de poet.

Scrise într'o limbă curat românească, într'un stil pătrunzător și viu, versurile domnului Cotruș sunt cetite cu deosebită plăcere.

DIAVOLUL ALB, roman de Luis de Oteya. În românește de Dumitru I. Stănescu.

Colaboratorul revistei noastre domnul Oteya, cunoscutul scriitor spaniol contemporan, a fost tradus și în românește și făcut cunoscut publicului cetitor și doritor de lecturi sănătoase din literatura universală modernă. Fragmente din acest admirabil roman au fost publicate și în paginile *Hyperionului*.

În acest roman de călătorii ochiul de fin observator al acestui renumit scriitor știe să vadă și să redea cu multă pătrundere viața și obiceiurile popoarelor din alte colțuri de lume. Senzaționalul abundă în fiecare capitol și descrierea curge într'un ritm atrăgător și plăcut. Nu stările sufletești ale persoanelor descrise îl interesează pe autor, ci mai ales acțiunile acestor eroi și urmările lor.

Călător neobosit, domnul Oteya, se adaptează cu ușurință mediului și pătrunde până în cele mai ascunse locuri de unde vede și-și culege impresiile ca astfel adevărul să fie redat în toată frumusețea sau golițiunea lui.

Inzestrat cu darul celor aleși de a povesti cu multă claritate numai părțile esențiale ale faptelor și acțiunilor trăite și văzute, domnul Oteya este un demn urmaș al nobilului și genialului Cervantes.

Tradus într'o impecabilă românească literară din limba spaniolă de domnul Dumitru I. Stănescu, colaboratorul și traducătorul nostru din marii scriitori spanioli contemporani, romanul acesta a epuizat, în mai puțin de o lună, peste 20 de mii de exemplare.

GRAND HOTEL, roman modern de Vicki Baum. În românește de E. Aderca.

A apărut în librăria românească romanul de Vicki Baum, căruia critica de pretutindeni i-a consacrat cele mai elogioase rânduri și l-a impus atenției tuturor cetitorilor.

Grand Hotel (în textul original titlul e: *Menschen im Hotel*) a însemnat, după cum remarcă o revistă literară engleză, un strălucit moment din istoria romanului german contemporan.

E, desigur, curioasă viața acestei scriitoare pornind dela muzică, izbuteste să se impună în gazetărie și, de aci, să treacă sporindu-și succesul în literatură.

Azi, Vicki Baum, într'o catalogare pe care eventual, un istoriograf ar voi s'o întocmească, face parte simultan din două bresle pe cari le cinstește deopotrivă: reportajul și literatura. E foarte adevărat că multă lume citind

scrisul lui Vicki Baum s'ar întreba dacă în romanele ce-i poartă semnătura nu e reportajul devenit gen literar, așa cum în reportajele pure apărute în ziare, aceeaș lume nu s'ar întreba, pe bună dreptate, dacă acele coloane nu cuprind pagini de cea mai stilizată literatură. Intr'atât sunt împletite aceste două mari calități ale scriitoarei Vicki Baum care se va puea mândri, alături de un Henry Béraud, Dorgelés și Mazeline, în Franța, de a fi arătat drumul cel mai bun ce duce azi spre adevărata literatură, adică reportajul, și de a fi demonstrat că cea mai bună experiență a scriitorului o oferă pagina grăbită a gazetei.

Intr'adevăr, în tot ce a scris Vicki Baum, și mai cu osebire în romanul *Grand Hotel* ce a stârnit discuții atât de elogioase și pe care Editura Sococ îl prezintă acum publicului românesc, se resfrâng aceste calități ale autorului. Vrem să spunem spiritul de observație scormonitor, aceea pătrundere a fiecărui personaj în parte ca și când l-ar avea în față ca să-l fixeze în liniile lui caracteristice, acea izbucnire a cuvântului sintetic menit să arunce lumină adevărată asupra eroilor ce-și trăesc vieța, toate acestea sunt daruri ale gazetarului de talent. Și Vicki Baum, în anchetele făcute, s'a arătat un gazetar de rasă.

De aceea *Grand Hotel* nu se poate numi, în cadrul definiții didactice, un roman. E, dacă vreți, mai mult decât un roman, e înodarea dealungul textului a câtorva romane și credem că bine a făcut Editura care ne dăruște o minunată tălmăcire, subintitulând *Grand Hotel*-ul lui Vicki Baum *roman modern*. E o factură nouă, înprospătată de viziunea ce ne-o oferă zilele noastre, sbuciumul nostru de fiecare clipă și divers ca însăși vieța.

Acțiunea întregă se petrece în decorul unui hotel și fiecare pasager își trăește în suflet, o dramă. Dela umilul contabil Kringlein care știe că-l pân-dește moartea și dorește să-și trăiască ultimele clipe așa cum le-a visat cândva și până la arogantul director general Preyssing, toți își mistue tragedii menite să arate oameni cu suflete sfâșiate și Gruinskaia, și Gaigern și doctorul Otternschlang, fiecare în parte oferă un fragment de „anatomie sentimentală“ cum s'a mai spus și despre eroii lui Porto-Riche.

Grand Hotel e o carte pe de-a întregul izbutită și desigur, succesul cu care va fi întâmpinat acest frumos roman al lui Vicki Baum în traducere românească, va fi cea mai îndreptățită răsplată și se mai cuvine să accentuăm asupra bunului gust cu care vechea editură SOCEC pare că-și vestește o nouă activitate pe care orice om ce ține un condeiu în mână i-o dorește să fie cât mai rodnică.

REVISTE

AZI, revistă literară și critică, lunară, subț conucerea domnului Zaharia Stancu. Numărul 1 din Ianuarie 1933.

Această frumoasă și interesantă publicație a început să apară regulat cu un bogat și variat material. Oglindește vederile și năzuințele tinerei generații de scriitori și umple un mare gol în publicistica românească. Redactarea îngrijită a domnului Z. Stancu îi dă un aspect cu totul occidental și munca acestui tânăr scriitor merită toată recunoștința iubitorilor de artă.

În acest număr abundă un material valoros și cu metodă aranjat. Nu remarcăm nimic pentru că întregul număr e deopotrivă de prețios.

RIPORT, revistă săptămânală politică, socială și de reportaje, redactată de Gara Ernő. Ziaristul maghiar atât de cunoscut, domnul Gara scoate această frumoasă și interesantă publicație în care faptele cele mai însemnate din cursul unei săptămâni sunt redade în tablouri fotografice și reportaje clare. Tehnica tipografică cea mai modernă se întrece cu conținutul bogat și variat al acestei interesante reviste. Domnul Gara este un gazetar excelent și are un gust ales în aranjarea materialului.

ȘTIRI

Iarăși circulă svonul, deastădată mai alarmant, de mutarea Operei din Cluj în București. De 3 ani de zile de când bieții artiști ai acestei Instituțiuni sunt mereu terorizați cu desființarea Operei din capitala Ardealului. Au muncit cu râvnă 15 ani de zile să ridice prestigiul artei românești în mijlocul minoritarilor; și-au întemeiat și ei, de bine de rău, câte o gospodărie și acum vine guvernul actual cu ordinul desființării, lăsându-i pe drumuri. Să mai protestăm, cum am făcut anul trecut, să mai luăm apărarea celor năpăstuiți de acest ordin pornit din creeri refractari oricăror manifestări de artă, e, credem, de prisos. Cu un guvern care nu știe că un patrimoniu artistic și cultural e mai de preț decât toate comorile pământului, la ce am mai lungi vorba.

— Domnul Ionel Spătaru, cunoscutul artist al Operei clujene, a fost invitat să cânte la Opera din București în *Barbierul de Sevilla* și *Rigoletto* în zilele de 14 și 18 Martie c.

LILIACUL, delicioasa operetă ce s'a jucat în această Stagiune la Opera clujană continuă să aibe mare succes grație domnilor Mișu Ștefănescu, Spătaru, Robescu și domnișoarei Ana Rojea; la fel și *Unchiul din provincie*, comedie localizată de domnul Vintilă Rădulescu, place mult publicului, mai ales creația cu adevărat artistică a domnului Vanciu.

*

Rugăm stăruitor pe domnii abonați să ne achite abonamentul pe anul 1932.

HYPERION

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

DIRECTOR: C. ARGINTARU

APARE LA SFÂRȘITUL FIECĂREI LUNI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

CLUJ, CALEA DOROBANȚILOR NO. 60

ABONAMENTE NUMAI ANUALE:

PARTICULARI 200 LEI

INSTITUȚIUNILE DE ORICE FEL,

FIE DE STAT SAU PARTICULARE 300 LEI

MINISTERELE, LEGAȚILE ȘI ÎN

STREINĂTATE 500 LEI

ÎN COMERȚ NU SE GĂSEȘTE

MANUSCRISELE NEPUBLICATE SE ARD

C. A. M.

CASA AUTONOMĂ A MONOPOLURILOR REGATULUI ROMÂNIEI

are în exploatarea și administrarea sa șase monopoluri (tutunul, hârtia de țigarete, sarea, chibriturile, explozivii și cărțile de joc), dintre cari cele mai importante sunt monopolul tutunului și monopolul sării. Intrebuințează aproape 8000 muncitori în manufacturile ei de tutun, 6000 în depozitele de fermentare, 2500 în saline și aproape 2000 funcționari în diversele servicii centrale și exterioare.

MONOPOLUL TUTUNULUI

Cuprinde cultura, fabricația și vânzarea tutunului, cu 26 depozite de fermentarea tutunului, șase manufacturi de tutun și un institut experimental pentru cultura și fermentarea tutunului, dotate cu mijloacele tehnice cele mai moderne.

Suprafața cultivată 34.400 Ha., cu o producție de aproximativ 25.000.000 kgr. tutun brut. Intrebuințează cca 85.000 cultivatori de tutun.

Fabrică țigarete, țigări de foi și tutunuri tăiate, ca Jaka, Persician, Ghimpați, Ialomița, Sătmărean, Bănat, Resina, Moldova și Virginia.

Țigarete românești sunt cotate azi printre cele mai bune țigarete din lume, ca de pildă „Ferdinand“, „Macedonia“, „Tomis“, „Mihai“, „București“, „Virginia“, „Specialitate“, etc. — — Export în diferite țări.

MONOPOLUL SĂRII

Cuprinde extracția și vânzarea sării

Rezervele de sare evaluate, cca 15¹/₂ miliarde de tone, repartizate în 200 de masivi, dintre cari cel mai mare este acela din Slănic-Prahova, care reprezintă un bloc compact de 60 km. lungime, 12 km. lărgime și peste 1000 m. adâncime. Din punct de vedere chimic, sarea românească este una din cele mai curate, cu 99.8% Na Cl₂ și cu un aspect cristalin.

Producția anuală cca 300.000 tone, din care 20--30% destinate exportului.

Export în diferite țări europene și asiatice prin porturile Constanța, Brăila și Giurgiu.

Pentru orice informațiuni adresați-vă la:

Casa Autonomă a Monopolurilor Regatului României

DIRECȚIUNEA COMERCIALĂ Calea Victoriei, 152 (București)

Tipografia „Ardealul“ Cluj

GALERIILE LAFAYETTE instalate în palatul marelui librării editoare „Socec“ din Calea Victoriei—București, are superbe raicane, zilnic asortate cu tot felul de articole din țară și streinătate. Nu există un articol, de orice fel ar fi, să nu se afle în acest grandios magazin. Vinde cel mai eficient din toată țara. — Furnizorii curții regale.

Ce urmărim noi?

Să vă interesăm

Să vă sjătuim

Să vă servim

Deveniți clienții noștri!

Da! veți deveni clienții și prietenii noștri pentru că GALERIILE LAFAYETTE vă oferă numai foloase. Câștig de timp, pentru că în acelaș loc găsiți adunate tot ce aveți nevoie. Câștig de bani pentru că magazinele noastre, eliminând intermediarii dela producător la consumator, sunt singure în măsura să efi-nească prețurile înlăturând orice concurență. Asortimente bogate, o permanentă grijă de a fi în curent cu moda și cu cerințele clientelei, livrare la domiciliu, tot lucruri menite să facă din fiecare client un credincios prieten al **G A L E R I I L O R L A F A Y E T T E.**

Ardelenii, când vin în B u c u r e ș t i, merg la GRAND HOTEL, vis-à-vis de palatul marelui librării »S o c e c « din Calea Victoriei 13. Confort modern, serviciu prompt și p r e ț u r i c o n v e n a b i l e.